

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

**ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ**

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

КУРСОВА РОБОТА

з планування розвитку територіальних громад

на тему:

«Механізми децентралізації публічної влади в територіальних громадах»

Студентки 3 курсу, АПУА групи
Спеціальності 281 Публічне управління та
адміністрування

Нарядчук Ірини Олегівни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Керівник: Климчук Олександр Васильович,
доктор економічних наук, професор.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

(_____)
Підпис Прізвище та ініціали

(_____)
Підпис Прізвище та ініціали

Вінниця – 2022

Зміст

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження децентралізації публічної влади	5
1.1. Основи дослідження поняття «децентралізації» у вітчизняній літературі.....	5
1.2. Європейський досвід запровадження децентралізації та його сучасна типологізація.....	8
1.3. Історичні передумови та процес становлення децентралізації в Україні.....	12
Розділ 2. Територіальні громади як адміністративно-правова одиниця та механізми її дії	15
2.1. Структура та принципи роботи територіальних громад в Україні....	15
2.2. Класифікація функцій територіальних громад.....	18
Розділ 3. Децентралізація публічної влади як запорука демократичної суверенної держави	21
3.1. Переваги та позитивні зрушення в ході децентралізації.....	21
3.2. Ризики та недоліки процесу децентралізації публічного управління в Україні.....	23
Висновки	26
Список використаних джерел	28

Вступ

Події останнього десятиріччя визначили невідкладність та необхідність соціально-економічного та політичного реформування в Україні на шляху до європейської інтеграції. В процесі налагодження механізмів ефективної системи влади в Україні постала низка проблем, що потребують негайного корегування та вирішення, а саме: надмірна централізація повноважень органів виконавчої влади, нерозвиненість органів самоорганізації населення і міжмуніципального співробітництва, конфлікт повноважень та зони відповідальності між місцевими органами влади та багато ін. Все це стало наслідком впровадження широкомасштабних реформ, що мали на меті утвердити правову, демократичну та соціальну державу, покращити загальний добробут місцевого населення, вдосконалити державну управлінську систему та зміцнити авторитет України на міжнародній арені.

Ключовою подією стала прийнята Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», що передбачала 62 секторальні реформи, в складі яких стали реформа державного управління та децентралізації [23].

Адміністративно-фінансова децентралізація, яка відбувалася в Україні впродовж останніх років стала однією з найуспішніших реформ за часів Незалежності. Створення територіальних громад, безумовно, мало чимало складнощів, в першу чергу через відсутність у більшої частини населення системних знань про ці процеси. Клопітка та цілеспрямована робота з переосмислення співвідношення централізації та децентралізації, зміна відповідальності та повноважень виконавчих органів влади на місцях стало міцним фундаментом на шляху до досягнення ефективної цілісної соціально-економічної системи управління держави в коротко- та довгостроковій перспективі. Все це зумовило виникнення протиріччя та створило нові виклики для регіональної політики, що і зумовлює актуальність нашого дослідження.

Дослідження механізмів децентралізації публічної влади в територіальних громадах і стало *метою нашого дослідження*. Поставлена мета обумовлює наступні завдання дослідження:

- Дослідити теоретичні основи поняття «децентралізації» публічної влади у вітчизняній літературі;
- Проаналізувати досвід процесу децентралізації європейських країн;
- Розкрити історичні передумови та шлях України до становлення процесу децентралізації;
- Визначити структуру охарактеризувати принципи роботи територіальних громад в Україні та їх основні функції;
- Зазначити переваги та недоліки реформи самоврядування в Україні.

Об'єкт дослідження: децентралізації публічної влади.

Предмет дослідження: механізми децентралізації публічної влади в територіальних громадах.

В нашому дослідженні використані наступні загальнонаукові *методи дослідження:* теоретичний аналіз наукових літературних джерел, синтез, узагальнення, порівняння, абстрагування, конкретизація, моделювання, спостереження.

В ході нашого дослідження ми звертатимемося до законів та правових документів, таких як: Указ Президента України; «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [23], Закону України від 2014 р. «Про Місцеве Самоврядування» [8], «Про формування місцевих органів влади та самоврядування» [20], «Про представника Президента України» (від 5 березня 1992 р.) [19].

Для аналізу європейського досвіду децентралізації цінними є роботи Романюка С.А. [21], Загорського В.С., Телешуна С.О. [6], Кузуба Г. [12], Пігуля Н.Г., [17]. Розкриваючи процес самоврядування України змістовними є праці Сторонянської І. З. [22], Коваленка І., Л. Решетника [9], Козаченко Ю. П. [10]. Незважаючи на достатньо широке розкриття теми у вітчизняній літературі все ж залишається поле для нових досліджень.

Структура нашого дослідження містить вступ, три розділи та ґрунтовні висновки.

Висновки

В ході проведення нашого дослідження ми визначили, що децентралізація – це процес передання повноважень і бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування. Схема полягає в тому, що районні й обласні ради залишаються, створюються їхні виконавчі органи (зараз вони відсутні) та ліквідуються державні адміністрації. Це сприяє посиленню повноважень місцевого самоврядування, адже управлінські функції переходить до громадянина, який проживає на даній території та знайомий з основними характерними особливостями регіону. Обираються вони під час місцевих виборів.

Досвід високорозвинених європейських держав, який ми розглянули в попередніх розділах (Польщі, Італії), показує доцільність проведення реформи децентралізації. Звісно, на шляху до становлення досконалої системи самоврядування на місцях тернистий шлях, що цінний саме кінцевим результатом. Незважаючи на цілий ряд суттєвих відмінностей все ж існують спільні риси децентралізаційних процесів в європейських країнах, звідти сьогодні Україна намагається брати досвід.

Нами було визначено та проаналізовано, що децентралізацію прийнято розділяти на 4 типи:

- Адміністративну;
- Політичну;
- Бюджетну;
- Ринкову.

Процес формування інституту місцевого самоврядування та децентралізації влади в Україні пройшов в декілька етапів, тому ми дослідили його умовний поділ на: період часів Київської Русі, Литовсько-Польська доба, Козацьку Добу, Добу Радянської України а також часи Незалежності. Сукупність змін та історичних факторів сприяла становленню діючої системи місцевого самоврядування, що на даний момент складає:

- територіальну громаду;
- сільську, селищну, міську раду;

- сільського, селищного, міського голову;
- виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- старосту;
- районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;

Отже, децентралізація є саме кінцевою метою, на досягнення якої спрямована реформа місцевого самоврядування України. Проведення децентралізації має сенс лише в тому разі, якщо нові розширені повноваження перейдуть до спроможних територіальних громад, наділених реальною можливістю (фінансовою, організаційною, кадровою) та дійсною волею вирішувати найбільш важливі питання розвитку територій і регіонів. Незважаючи на ряд недоліків процес децентралізації влади в Україні має суттєві переваги, що забезпечує процес демократизації суспільства на шляху до європейської інтеграції.

Список використаних джерел

1. Безсмертний: реформа місцевого самоврядування в Україні сьогодні не має мети. LB.ua. 2016. URL: https://ukr.lb.ua/society/2016/10/12/347647/bezsmertniy_reforma_mistsevogo.html.(Дата звернення 14.01.2023)
2. Горобець Н.О. Поняття децентралізації публічної влади в Україні / *Юридичний науковий електронний журнал* URL:https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6075/Poniattia%20detsentralizatsii%20publichnoi%20vlady%20v%20Ukraini_%20Horobets%20N_Troian%20O_Strashok%20Ye_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y(Дата звернення 14.01.2023)
3. Грицяк І.А. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація. К.: Вид-во УАДУ, 1997. 487 с.
4. Державне управління та державна служба: словн.-довід. уклад. Оболенський О. Ю.. – К.: КНЕУ, 2005. 111с.
5. Енциклопедія державного управління у 8 томах. Т.1. Теорія державногоуправління/ наук. ред. колегія Князев В.М.,Розпутенко І.В. Київ. НАДУ. 2011. 748 с.
6. Енциклопедія державного управління у 8 томах. Т.8. Публічне управління, наук. ред. колегія Загорський В.С., Телешун С.О. Київ. НАДУ. 2011. 630 с.
7. Забейворота Т.В. Модернізація системи державного управління в умовах децентралізації влади : дис ... канд. наук з держ. управління: [спец.] 25.00.01 / Т.В. Забейворота; Нац. акад. держ. управління при Президентові України, Харківський регіональний ін-т держ. управління. Харків, 2017. 276 с
8. Закон України від 17 червня 2014 р. Про Місцеве Самоврядування*Офіційний вебсайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>.(Дата звернення 15.01.2023)
9. Коваленко І., Л. Решетник. Визначення поняття децентралізації та її впровадження в Україні(окремі теоретичні аспекти). РОЗДІЛ II. Конституційне, адміністративне, фінансове та міжнародне право. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/10822/1/%D0%BA%D0%BE%D0%>

[B2%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf](#)

(Дата

звернення 12.01.2023)

10. Козаченко Ю. П. Історичні передумови децентралізації в Україні. *Державне управління*, 2019 р., № 3 (67) URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2019/39.pdf (Дата звернення 18.01.2023)
11. Конституція України - Розділ XI. Місцеве самоврядування URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-xi> (Дата звернення 18.01.2023)
12. Кузуб Г. Поняття децентралізації влади у політичній науці та підходи її методологічного дослідження. *Проблеми суспільствознавчих досліджень* URL: <https://mhpi.chnu.edu.ua/index.php/issues/article/view/94/80> (Дата звернення 12.01.2023)
13. Линьов К.О. Централізація, децентралізація та не лінійність у державному управлінні: автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.0. - К., 2001. 20 с.
14. Навіщо децентралізація? Децентралізація дає можливості. *Офіційний державний веб-сайт*. URL: <https://decentralization.gov.ua/about> (Дата звернення 17.01.2023)
15. Офіційний державний сайт України «Децентралізація». Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 січня 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring> (Дата звернення 17.01.2023)
16. Петришина М.О., Колодяжний О.О. Зарубіжний досвід реформування місцевого самоврядування: на прикладі Франції та Польщі. *Молодий вчений*. 2016. № 1 (28). Ч. 2. С. 47-51.
17. Пігуль Н.Г., Люта О.В. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського* URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/140.pdf> (Дата звернення 17.01.2023)
18. Про місцеві Ради народних депутатів та про місцеве і регіональне самоврядування : Закон України від 26 березня 1992 р. Остання редакція від 12

червня 1997 р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2234-12>. (Дата звернення 17.01.2023)

19. Про представника Президента України : Закон України від 5 березня 1992 р. Остання редакція від 12 червня 1997 р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2167-12>. (Дата звернення 17.01.2023)
20. Про формування місцевих органів влади та самоврядування : Закон України від 3 лютого 1994 р. Остання редакція від 12 червня 1997 р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3917-12> (Дата звернення 12.01.2023)
21. Романюк С.А. Децентралізація: теорія та практика застосування: монографія. Київ. 2018. 216 с.
22. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с.
23. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> (Дата звернення 12.01.2023)